

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМІНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА БІОЛОГІЇ

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «ФЛОРИСТИЧНА РІЗНОМАНІТНІСТЬ СУДИННИХ РОСЛИН
ТЕРИТОРІЇ ОРНІТОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКА «ІВАНКІВСЬКИЙ»

Студентки 2 курсу групи МБХ
Освітньої програми: Середня освіта. Біологія та
здоров'я людини, хімія
Спеціальності: 014 Середня освіта
(Біологія та здоров'я людини)
Галузі знань: 01 Освіта
Ступеня вищої освіти: магістр
Аругюнян Аїди Врамівни
Науковий керівник Шевчук О.А., доцент кафедри
біології, кандидат біологічних наук

Розширена шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____
Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)
Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

АНОТАЦІЯ

Проведено комплексне вивчення видового складу судинних рослин околиць с. Іваньки Липовецького району Вінницької області. На досліджуваній території орнітологічного заказника «Іваньківський» було виявлено 105 видів судинних рослин, які належать до 75 родів, 26 родин та 3 відділів.

Співвідношення великих таксономічних груп показує, що один вид (1 %) належить до відділу *Equisetophyta*, два види (2 %) належать до відділу *Pinophyta* а всі решта видів належать до відділу *Magnoliopheta*, із них 89 види (86 %) є представниками класу *Magnoliopsila* і 12 видів (11 %) відносяться до класу *Liliopsida*.

У флорі екосистеми орнітологічного заказника «Іваньківський» виявлено 5 родин: *Asteraceae* – 28 видів (26,7 %), *Rosacea* – 15 видів (14,3 %), *Poaceae* – 11 видів (10,5 %), *Fabaceae* – 9 видів (8,6 %) і *Brassicaceae* з 6 видами (5,7 %).

Ключові слова: флористичне багатство, домінанти та субдомінанти, таксономічні групи, фітоценологічний склад.

55 с., ілюстрації – 7, бібліографія – 69.

SUMMARY

A comprehensive study of the species composition of vascular plants in the vicinity of the village Ivanky of Lipovets district of Vinnytsia region. 105 species of vascular plants belonging to 75 genera, 26 families and 3 departments were found in the investigated territory of the ornithological reserve «Ivankivsky».

The ratio of large taxonomic groups shows that one species (1%) belongs to the *Equisetophyta* division, two species (2 %) belong to the *Pinophyta* division and all other species belong to the *Magnoliopheta* division, of which 89 species (86 %) are from the *Magnoliopsila* class and 12 species (11 %) belong to the class *Liliopsida*.

There are 5 families found in the flora of the Ivankovsky Ornithological Reserve ecosystem: *Asteraceae* – 28 species (26,7 %), *Rosacea* – 15 species (14,3 %), *Poaceae* – 11 species (10,5 %), *Fabaceae* – 9 species (8,6 %) and *Brassicaceae* with 6 species (5,7 %).

Keywords: floristic wealth, dominant and subdominants, taxonomic groups, phytocenological composition.

55 pp., Illustrations – 7, Bibliography – 69.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	8
1.1. Історія досліджень рослинності Вінниччини.....	8
1.2. Флористичні етапи дослідження.....	9
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖЕНОГО РЕГІОНУ.....	13
РОЗДІЛ 3. ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	19
РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІЖЕНЬ.....	21
4.1. Флористичний склад судинних рослин території орнітологічного заказника «Іваньківський».....	22
4.2. Фітоценотичні особливості флори дослідженої території.....	29
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
ДОДАТКИ.....	45

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андржневський А. В. Исчисление растений Подольской губернии и смежных с нею мест / А. В. Андржневський // Труды комис. при ун-те св. Владимира для описания губернии Киев. учеб. округа. – 1861. – Т. 4, Вып. I. – С. 1-51.
2. Артеменко О. В. Концептуальні засади механізму забезпечення екологічної безпеки України на прикладі впровадження “зеленої” економіки / О. В. Артеменко // Державне управління: теорія та практика. – 2015. – №1. – С. 70–78.
3. Артеменко О. В. Державне управління природокористуванням в США: досвід для України / О. В. Артеменко // Держава та регіони. Серія: Державне управління – 2016. – № 3. – С. 4–10.
4. Балковський Б. Є. Матеріали для флори Поділля / Б. Є. Балковський // Журн. ін-ту ботаніки АНУРСР, 1939. – №23. – С. 65-80.
5. Борзова И. А. Растительность гранитных выходов окрестностей Винницы / И. А. Борзова // Учён. зап. МГУ – 1946. – Сер. геогр. – Вып. 119. – С. 136-173
6. Васюкова Г. Т. Раціональне природокористування [Електронний ресурс] / Г. Т. Васюкова. – Режим доступу: http://pidruchniki.com.ua/13560615/ekologiya/zavdannya_ratsionalnogo_prirodokoristuvannya
7. Визначник рослин України / [Барбарич А. І., Брадїс Є. М, Вісюліна О. Д. та ін.]. – К. : Урожай, 1965. – 880 с.
8. Воропай Л. И. Селитейные геосистемы физико-географических районов Подолии / Л. И. Воропай, М. А Куница. – Черновцы : ЧГУ, 1982. – 90 с.
9. Гадзало А. Я. Проблеми раціонального природокористування в процесі забезпечення збалансованого розвитку України / А. Я. Гадзало // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія:

- Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 7, Ч. 1. – С. 71–73.
10. Голубев В. Н. Принципы построения и содержания линейной системы жизненных форм покрытосеменных растений / В. Н. Голубев // Бюлл. Моск. о-ва испытателей природы. Отд. биологии. – 1972. – Вып. 7, № 6. – С. 72–80.
11. Голунова Л.А. Природа Вінниччини. Частина 1 / Л. А. Голунова, О. А. Шевчук. – Вінниця: Друкарня «Вінниця». – 2019. – 354 с.
12. Григора І. М. Геоботаніка : навчальний посібник / І. М. Григора, Б. Є. Якубенко, М. Д. Мельничук. – К. : Арістей, 2006. – 448 с.
13. Гуцалюк Я. А. Рідкісні та зникаючі види рослин дубово-грабових лісів Вінницької області / Я. А. Гуцалюк, М. Ю. Гуцалюк, М. Я. Микитин та ін. // *Materialy XI Miedzynarodowej naukowii-practycznej konferencji «Sstrategiczne pytania swiatowej nauki – 2015»*. – 2015. – Vol. 16. *Przemysl : Nauka i studia*. – P. 3-5.
14. Дзядикевич Ю. В. Заходи щодо раціонального використання природних ресурсів / Ю. В. Дзядикевич // *Український журнал прикладної економіки*. – 2016. – Том 1. – № 1. – С. 83-91.
15. Денисик Г. І. Географія Вінницької області / Г. І. Денисик, Л. Ф. Жовнір. – Вінниця : Гіпаніс, 2004. – 308 с.
16. Денисик Г. І. Природнича географія Поділля / Г. І. Денисик. – Вінниця : Екобізнесцентр, 1998. – 183 с.
17. Дідух Я. П. Класифікація екосистем – імператив національної екомережі (ECONET) України / Я. П. Дідух, Ю. Р. Шеляг-Сосонко // *Укр. бот. журн.* – 2001. – 58, № 4. – С. 6-393-403.
18. Дідух Я. П. Якою ж бути Зеленої книзі України? / Я. П. Дідух // *Укр. ботан. журнал*. – 2006. – 63, № 3. – С. 432-439.
19. Добровольська О. П. Історія вивчення флори м. Вінниця / О.П. Добровольська // *Укр. ботанічний журнал*. – 2008. – №5. – С. 49-53.

- 20.Добрянська Л. О. Стратегічний потенціал екологічної безпеки: технологія економічного зростання : монографія / Л. О. Добрянська, Л. В. Жарова, Є. В. Хлобистов ; за наук. ред. Хлобистова Є. В. – Львів : Український бестселер, 2012. – 284 с.
- 21.Дорогунцов С. І. Оптимізація природокористування / С. І. Дорогунцов : в 5-ти томах. – К. : Кондор, 2004. – Т. 1. – 291 с.
- 22.Жарова Л. В. Природоохоронна діяльність: питання теорії та методології впровадження / Л.В. Жарова // Продуктивні сили України. – 2009. – № 1. – С. 73–82.
- 23.Зелена книга України : якою їй бути? / Під заг. ред.. академіка НАН України Ю. Р. Шеляга-Сосонка. – К. : Акдемперіодика, 2003. – 35 с.
- 24.Канський В. С. Корабельні ліси Поділля / В. С. Канський // Історична географія: початок ХХІ сторіччя: зб. наук. праць. – Вінниця: Теза, 2007. – С. 205-208.
- 25.Капітан О. А. Рослинність заплавлених лук малих річок на прикладі притоки Південного Бугу річки Постолюва / О. А. Капітан, В. О. Бурдейна, В. В. Григоришин та ін. // Materials of XII international research and practice conference «Modern scientific potential – 2016». – 2016 – P. 48-49.
- 26.Кічура А. В. Природно-заповідний фонд, як важлива складова формування екологічної мережі / А. В. Кічура, В. П. Кічура // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2008. – С. 141-143.
- 27.Клеопов Ю. Д. Новіші відомості про флору Поділля / Ю. Д. Клеопов // Укр. ботан. журн., 1928. – Т. 4. – С. 24-33.
- 28.Кобів Ю. Словник українських наукових і народних назв судинних рослин / Ю. Кобів. – К. : Вид-во «Наук. Думка», 2004. – 800 с.
- 29.Кокус В. В. Природоохоронна діяльність кабінету виучування Поділля в 20-х роках ХХ століття / В. В. Кокус // Екологія: наука, освіта,

- природоохоронна діяльність: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – К.:
Наук. світ, 2007. – С. 135–136.
30. Колібабчук А. В. Рідкісні та зникаючі види рослин дубових лісів на
темно-сірих лісових ґрунтах Вінницької області / А. В. Колібабчук, М.
Я. Микитин, Я. В. Тарасюк та ін. // *Materialy XI Miedzynarodowej
naukowi-practycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci
– 2015»*. – Vol. 11. *Przemysl : Nauka i studia*. – 2015. – P. 26-27.
31. Кондратюк О. О. Дослідження рідкісних та зникаючих ефемероїдів
України / О. О. Кондратюк, В. О. Скавронська, В. О. Скавронская, А. В.
Поляк, О. А. Шевчук, О. О. Ткачук // *Materials of the XIII International
scientific and practical conference «Science and Education – 2018»*. –
Sheffield: Science and education LTD. – 2018. Vol. 12. – С. 13-16.
32. Криклива С. Д. Фітосоціологічні особливості Вінницької області / С. Д.
Криклива, О. А. Шевчук // *Наукові записки Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія:
Географія*. – Вінниця, 2008. – Вип. 15. – С. 48-53.
33. Криклива С. Д. Видовий склад лікарських рослин лучного фітоценозу
Немирівського Побужжя / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук, Л. А. Клімас,
Л. А. Голунова // *Вісник Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова*. – 2015. – 2 (Т. 19). – С. 328-330.
34. Криклива С. Д. Вивчення лікарських рослин при проведенні навчально-
польової практики з ботаніки / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук, Т. О.
Болоховська, Л. А. Клімас // *Вісник Вінницького національного
медичного університету ім. М.І. Пирогова*. – Вінниця, 2007. – 11(2). –
С. 718-722.
35. Лавренко Є. М. Острівне находище бореальної рослинності в околицях
Вінниці / Є. М. Лавренко, Ф. Я. Левіна // *Вісник Київського ботан. саду*.
– 1937. – Вип. 17. – С. 87-98.
36. Макаренко О. Ю. Роль громадських природоохоронних організацій у
сфері охорони надр України / О. Ю. Макаренко // *Часопис Київського*

- університету права. – 2013. – № 1. – С. 230–233.], О.В. Мороза [Мороз О. В. Теорія європейського еколого-економічного розвитку: навч. посіб. / О. В. Мороз, С. Я. Ковальчук. – Вінниця: ПП “ТД “Едельвейс і К”, 2014. – 560 с.
- 37.Монтрезор В. В. Обзорение красивейших растений, входящих в состав губерний Киевского учебного округа: Киевской, Подольской, Волынской, Черниговской и Полтавской / В. В. Монтрезор. – Киев : Киев. о-во садоводства, 1881а. – 49 с.
- 38.Мудрак О. В. Раритети тваринного світу Поділля: стан, загрози, збереження. Монографія / О. В. Мудрак, О. А. Матвійчук, Г. В. Мудрак, М. Д. Матвеев, М. В. Дребет та ін. / За заг. ред. О.В. Мудрака – Вінниця: ТОВ «Консоль», 2018. – 594 с.
- 39.Нікітченко Л. О. Практикум з основ педагогічної майстерності вчителя біології: навчальний посібник для студентів природничо-географічного факультету / Л. О. Нікітченко, О. А. Шевчук. – Вінниця: ВДПУ, 2017. – 94 с.
- 40.Нікітченко Л. О. Методичні рекомендації з основ педагогічної майстерності вчителя біології: для студентів природничо-географічного факультету заочної форми навчання / Л. О. Нікітченко, О. А. Шевчук. – Вінниця: ВДПУ, 2017. – 88 с.
- 41.Определитель высших растений Украины / [Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др.] – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 548 с.
- 42.Осычнюк В. В. Флора и растительность Среднего Побужья : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. биол. наук / В. В. Осычнюк. – Киев, 1961. – 25 с.
- 43.Пачоский И. К. Основные черты развития флоры Юго-Западной России / Иосиф Конрадович Пачоский – Херсон, 1910. – 430 с.
- 44.Півошенко І. М. Клімат Вінниці / І. М. Півошенко – Вінниця : Антекс ІЛГД, 1995. – 224 с.

- 45.Рогович А. С. Обзорение семенных и высших споровых растений, входящих в состав флоры губерний Киевского учебного округа: Волынской, Подольской, Киевской, Черниговской и Полтавской / А. С. Рогович. – Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1869. – 308 с.
- 46.Савостіанов О. О. Дика рослинність Поділля. Схематичний нарис / О. О. Савостіанов. – Вінниця, 1925. – 73 с.
- 47.Савостіанов О. О. Ботанічні екскурсії в околицях Вінниці / О. О. Савостіанов – Вінниця, 1933. – 90 с.
- 48.Сітнікова Є. О. Поширення видів родини Rosaceae у лісовому фітоценозі Вінниччини / Є. О. Сітнікова, М. О. Дашківська, О. А. Шевчук // The 14 th International scientific and practical conference «ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE». – Stockholm, Sweden 2020. – 2020. – С. 562–565.
- 49.Смик Г. К. Збережемо рідкісні та цінні лікарські рослини / Г. К. Смик, П. Г. Вакулюк // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість. – 1999. - № 3. – С. 15-18.
- 50.Стефанков Л. І. Водогосподарське будівництво і рослинність заплави Південного Бугу / Л. І. Стефанков, Н. В. Паращук // Середнє Побужжя / За ред. Г. І. Денисика. – Вінниця: Гіпаніс, 2002. – 280 с.
- 51.Стойко С. М. Рарітетний фітоценофонд України та концепція національної Зеленої книги / С. М. Стойко, Ю. Р. Шеляг-Сосонко // Укр. бот. журнал. – 2005. – 62, № 5. – С. 611-623.
- 52.Ткачук О. О. Вивчення отруйних рослин під час проходження польової практики з ботаніки / О. О. Ткачук // Biomedical and biosocial anthropology. – 2015, №25. – С. 169-172.
- 53.Устименко П. М. Фітоценотоксономічна різноманітність України: фітосозологія, методологія, аналіз та прикладні аспекти: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня доктора біол. наук : 03.00.05 «Ботаніка» / П. М. Устименко. – К., 2005. – 37 с.

54. Устименко П. М. Зелена книга України: дискусійні питання і реальність / П. М. Устименко, Д. В. Дубина, С. Д. Попович, Л. П. Вакаренко // Український ботанічний журнал. – 2006. – 63, № 3. – С. 440-447.
55. Хребтов А. А. Сорная растительность г. Винницы (Подольская губерния) и его окрестностей в 1909-м году / А. А. Хребтов // Труды Бюро по Прикладной Ботанике. – С. – Петербург, 1910. – С. 531-559.
56. Шевчук О. А. Ботаніка. Морфологія рослин / О. А. Шевчук. – Вінниця., 2006. – 134 с.
57. Шевчук О. А. Флористична характеристика заплавл малих річок Східного Поділля / О. А. Шевчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2009. – Вип. 17. – С. 45-49.
58. Шевчук О. А. Рідкісні та зникаючі види лучної рослинності Вінниччини / О. А. Шевчук, Г. С. Зверховська // Актуальні питання географічних, хімічних, біологічних наук. Основні наукові проблеми і перспективи : зб. наук. праць ВДПУ; [відп. ред. А. В. Гудзевич]. – Вінниця, 2012. – Вип. 9 (14). – С. 153-154.
59. Шевчук О. А. Рідкісні та зникаючі види рослин водно-прибережної рослинності Вінницької області / О. А. Шевчук // Актуальні питання географічних, хімічних, біологічних наук. Основні наукові проблеми і перспективи : зб. наук. праць ВДПУ; [відп. ред. А. В. Гудзевич]. – Вінниця, 2011. – Вип. 8 (13). – С. 120.
60. Шевчук О. А. Флористична характеристика заплавлних лук регіонального ландшафтного парку місцевого значення «Немирівське Побужжя» поблизу с. Гвоздів / О. А. Шевчук, Л. А. Голунова, О. О. Ткачук, С. Д. Криклива // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – Вип. 29, № 3-4. – Вінниця, 2017. – С. 32-37.

61. Шевчук О.А. Рідкісні та зникаючі види лікарських рослин Вінниччини / О.А. Шевчук, О.О. Кришталь // Матеріали за ІХ Міжнародна научна практична конференція «Образованието и науката на ХХІ век – 2013» (17-25 октомври, 2013). – Том 12. – София : «Бял ГРАД-БГ» ООД. – 2013. – С. 17-19.
62. Шевчук О. А. Ефемероїди Вінниччини / О. А. Шевчук, О. О. Ткачук, О. О. Ходаніцька // Актуальні питання географічних і біологічних наук: основні наукові проблеми та перспективи досліджень. Зб. наук. праць ВДПУ. – Вінниця. – 2019. – Вип. 17 (22). – С. 58-59.
63. Шевчук О. А. Ознайомлення з лікарськими рослинами під час проведення практик з біологічних дисциплін / О. А. Шевчук, О. О. Ткачук // Актуальні проблеми географічних, біологічних і хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Збірник наукових праць ВДПУ [відп. ред. А.В. Гудзевич]. – Вінниця, 2018. – Вип. 16 (21). – С. 64-66.
64. Шевчук О. А. Видовий склад ефемероїдів регіонального парку місцевого значення «Немирівське Побужжя» поблизу с. Гвоздів. / О. А. Шевчук, С. В. Криклива, В. В. Шевчук, О. О. Ходаніцька, О. О. Ткачук, В. І. Вергеліс // ScienceRise. Biological science. – 2020. – № 1. – С. 39–43.
65. Шмальгаузен И. Ф. Флора Средней и Южной России, Крыма и Северного Кавказа / И. Ф. Шмальгаузен. – Киев, 1895-1897. – Т. 1-2 . – 567 с.
66. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
67. Чорна Г. А. Історія вивчення рослинного покриву Вінниччини / Г. А. Чорна, А. А. Куземко // Автохтонні та інтродуковані рослини. – Вип. 7. – 2011. – С. 135-142.

68. Mosyakin S. L. Vascular Plants of Ukraine. A Nomenclatural Checklist / S. L. Mosyakin, M. M. Fedoronchuk / Ed. S.L. Mosyakin. – Kiev, 1999. – 345 p.

69. Электронный ресурс. – Режим доступа:
<https://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>